

Olika kraftfoderstrategier kring killningen

Olika mängder och typer av kraftfoder har jämförts i en studie på Torsta Getgård.

Resultaten presenteras här av Gun Bernes vid inst för norrländsk jordbruksvetenskap, SLU Röbäcksdalen.

Bakgrunden till försöket var att en del getägare ger sina getter betydligt högre kraftfodergivor före killningen än vad normerna anvisar. Vi ville undersöka om detta verkligen ger resultat i form av högre avkastning. Vi jämförde dessutom två olika typer av kraftfoder och gav båda i fri tilldelning efter killningen för att se vilken konsumtion getterna kan komma upp i och hur de utnyttjar fodret. Försöksutfodringen pågick från ca 8 veckor före killning till ca 19 veckor efter.

Foderstaten

Två typer av kraftfoder jämfördes, dels ett sk elitfoder, som bestod av 38% Elit, 33% korn, 22% havre och 7% betfor, dels ett foder med bara inhemska ingredienser, "hemfoder" (33% korn, 22% havre, 20% ärter, 11% rapsmjöl, 9% betfor, 4% rapsfrö och 1% melass). Spannmålen bestod av hela kärnor och blandades med det övriga som var i form av pellets. I tabell 1 visas fodrets näringsvärde.

Tabell 1. Fodermedlens näringsinnehåll

	ts	MJ	per kg ts g rp	g smb rp	g AAT
Hö	88	9,8	103	65	70
Elitfoder	87	13,3	173	138	107
Hemfoder	86	13,3	176	143	97

I varje box fanns en utfodringsgrupp med 11-14 getter. De fick under hela försöket hö i fri tilldelning, dvs med minst 20% rester. Givorna av kraftfoder före killning ses i tabell 2. Förstakillarna fick en högre giva i början, för att täcka tillväxtbehovet. I planerna fanns även en utfodringsgrupp som skulle få hemfoder enligt norm. Då det var många getter som inte blev dräktiga var vi dock tvungna att låta denna grupp utgå.

Tabell 2. Kraftfodergiva per get och dag

	Elitfoder enligt norm	Elitfoder, hög intensitet	Hemfoder, hög intensitet
8 veckor före killning	-	0,6 kg	0,6 kg
7 - " -	-	1,0 kg	1,0 kg
6 - " -	0,1 kg	1,4 kg	1,4 kg
5 - " -	0,3 kg	1,8 kg	1,8 kg
4 - " -	0,4 kg	fri tilldelning	fri tilldelning
3 - " -	0,6 kg	- " -	- " -
2 - " -	0,8 kg	- " -	- " -
1 - " -	1,0 kg	- " -	- " -
efter killning	fri tilldelning	- " -	- " -

Konsumtion

Om man räknar på konsumtionen av foder under hela försöksperioden ser man att gruppen som fått elitfoder i hög intensitet är den som haft lägst intag. Dessa getter har totalt ätit ca 10 % mindre än de båda andra, räknat på fodrets energiinnehåll. Getterna i de båda höggrupperna hade ett högt energiintag fram till ca 3 veckor före killningen. Sedan började troligen fostren ta för stor plats och konsumtionen gick ned. De getter som fick utfodring enligt norm hade en ökad foderkonsumtion från start och till ca 10 veckor efter killningen då kurvan planar ut. Dessa getter hade den högsta totala konsumtion efter killningen. Vad getterna ätit i kilo av de olika foderslagen ses i tabell 3.

Tabell 3. Konsumtion av hö och kraftfoder, per get och dag

	Elitfoder enligt norm	Elitfoder, hög intensitet	Hemfoder, hög intensitet
vecka -5 till 0:			
kg hö	0,8	0,5	0,6
kg kraftfoder	0,6	1,0	1,3
vecka 1 till 18:			
kg hö	0,6	0,5	0,7
kg kraftfoder	1,8	1,6	1,6

Mjölkvastning

Den genomsnittliga mjölkproduktionen ses i tabell 4.

Tabell 4. Mjölproduktion laktationsvecka 4-19, medeltal per get och dag

	Elitfoder enligt norm	Elitfoder, hög intensitet	Hemfoder, hög intensitet
kg mjölk	3,6	3,7	3,7
kg ECM	3,0	3,0	3,1
g ts	393	407	412
% fett	3,1	3,0	3,2
% protein	2,7	2,7	2,8
% laktos	4,5	4,5	4,5

Inga statistiskt säkra skillnader finns mellan grupperna varken i produktion eller mjölkens sammansättning. Utgångsnivån i avkastning var dock något högre för de grupper som fått mer kraftfoder före killningen och de har också legat något över normgruppen hela tiden. Skillnaderna är dock små.

Hälsa och viktförändring

Den kraftiga utfodringen under sintiden har inte gett några speciella problem med hälsan kring killningen. Normgruppen har haft lägst antal sjukdomsfall totalt, men magstörningar o dyl som kan antas bero på utfodringen har bara drabbat ett djur i varje grupp.

Getternas medelvikt efter killningen var 50,9 kg. Viktökningen från fjärde till nittonde laktationsveckan var störst hos de getter som fick utfodring enligt norm (42 g/dag) och minst hos de som fick hemfoder (13 g/dag). Getterna i hemfodergruppen var dock nästan 3 kg tyngre än de andra veckorna närmast före killningen. Födelsevikten hos killningarna i denna grupp var också något högre, ca 3,4 kg i medeltal jämfört med 3,1 kg i de båda andra. Sett över hela perioden från högdräktigheten till betessläppningen var det ingen skillnad i viktförändring mellan grupperna.

Utbyte och ekonomi

Det finns olika sätt att räkna ut effektiviteten i de olika alternativen. Man kan t ex räkna på åtgången av energi per kg producerad mjölk. För att få en rättvis jämförelse bör man då även ha med skillnaden i konsumtion före killningen. Räknat på detta sätt tycks de getter som fick elitfoder i hög intensitet ha varit något effektivare än de andra. De åt totalt 3899 MJ under vecka -8 till 18. Deras totala avkastning vecka 1 till 18 var i medeltal 383 kg ECM (mjölk korregerad för innehållet av fett, protein och laktos), alltså 10,2 MJ/kg ECM. Motsvarande siffra för hemfodergruppen var 10,8 och för normgruppen gick det åt 11,3 MJ/kg ECM.

En ekonomisk beräkning gjord på motsvarande sätt visar även den på ett något svagare resultat för normgetterna jämfört med de övriga. De priser som använts är 1,60 kr per kg hö, 2,08 kr per kg elitfoder och 2,15 kr per kg hemfoder. Priset på mjölken har satts till 15 kr per kg ECM. Foderkostnaden vecka -8 till 18 blir lägst för gruppen med elitfoder i hög intensitet, 704 kr och högst för hemfodergruppen, 802 kr. Om man slår ut nettot mjölk minus foder per dag under denna period så blir det ca 27 kr över per get och dag till arbete, räntor osv i grupperna med hög kraftfodertilldelning före killningen. I normgruppen blir nettot ca 25 kr per get och dag.

Slutsatsen av detta försök blir att det går att ge höga kraftfodergivor före killningen och få ett litet merutbyte av detta. Skillnaderna är dock ganska små och försöket har bara gått under ett år varför resultaten inte bör ses som hela sanningen. Riskerna för hälsostörningar och kraftfoderleda måste också beaktas även om vi inte haft några sådana problem.

En annan iakttagelse är den högre hökonsumtionen efter killningen i gruppen som fick hemfoder jämfört med den andra högruppen. Då konsumtionen av kraftfoder före killningen i denna grupp var hög tycks inte skillnaden bero på sämre smaklighet hos kraftfodret.

Att getterna i högruppen ätit mindre kraftfoder efter killningen än vad normgetterna gjort kan möjligen ses som en viss "kraftfodermättnad".